KÜBA'DA KAPİTALİST RESTORASYON

AKİF AKALIN

KÜBA'DA KAPİTALİST RESTORASYON

Akif Akalın

ÇANAKKALE

2026

İÇİNDEKİLER

Önsöz **4**

Elveda Küba: Küba'da kapitalist restorasyon **5**

Küba kapitalizme "Ya sosyalizm, ya ölüm" sloganıyla döndü **27**

Küba'nın "reform" paketi NEP mi, kapitalizme dönüş mü? 40

ÖNSÖZ

Latin Amerika “kırmızı pazartesileriyle” ünlüdür.

Kırmızı Pazartesi, Latin Amerikalı yazar Gabriel García Márquez tarafından yazılmış, bir romandır. Romanda tüm kasaba halkı, Santiago Nasar adındaki bir gencin öldürüleceğini, daha doğrusu bir namus cinayetine kurban gideceğini önceden bilir, fakat cinayetin işlenmesini engelleyecek hiçbir şey yapılmaz.

Küba’da da 19 Haziran 2026 günü böyle bir cinayet işlendi ve sosyalizm bir cinayete kurban gitti. Küba sosyalizminin de, Santiago Nasar gibi öldürüleceğini hepimiz biliyorduk ve romandaki kasabalılar gibi hiçbirimiz bir şey yapmadık.

Bu kitapçıkta cinayetin hemen ardından Toplumcu Tıp blogunda yayınlanan üç yazımız yer alıyor. Sıcağı sıcağına yapılan değerlendirmeler kuşkusuz kimi duygusallıklar barındırabilir, fakat artık aramızda suçlu veya hainler aramayı bırakıp, işçi sınıfının neden sosyalist rejimlerin yıkılmasına “seyirci” kaldığını tartışmaya başlamak gerektiğini düşünüyorum.

Küba sosyalizmi, birçok alanda engin bir deneyim bırakarak “şimdilik” tarih sahnesinden çekildi. Böylece Berlin Duvarı’nın yıkılmasıyla başlayan bir süreç sona erdi. Fakat her son yeni bir başlangıç değil midir?

Haydi, geçmişimizden çıkartacağımız derslerle yeni başlangıçlara...

Akif Akalın
Haziran 2026, Çanakkale

Elveda Küba: Küba'da kapitalist restorasyon (20 Haziran 2026)

Kuşkusuz Küba'da kapitalist restorasyon (veya kapitalizme dönüş) uzunca bir süredir devam ediyordu, fakat Küba Parlamento'sunun geçtiğimiz gün Ekonomik ve Sosyal Reformlar paketini kabul etmesiyle restorasyon tamamlandı ve Küba kapitalizme geri döndü.

Her ne kadar Kübalı yöneticiler reformlarla "sosyalizmden vazgeçmediklerini", aksine reformları "Devrim'in kazanımlarını korumak için" yaptıklarını iddia etseler de, Parlamento'nun kabul ettiği reformları incelediğimizde, Küba'daki sosyalizmin artık "bildiğimiz" sosyalizm olmadığını apaçık görebiliyoruz.

Küba'nın sosyalizmden dönmeye başladığını ilk kez Küba Halk Sağlığı Bakanlığı'nın web sayfasını incelerken fark etmiş, soL Portal'da 2 Haziran 2020 tarihinde "Dünyada ilk sağlık bakanlığı hangi ülkede kuruldu?" başlıklı yazımda ayrıntılarıyla ifade etmiştim. (https://haber.sol.org.tr/haber/dunyada-ilk-saglik-bakanligi-hangi-ulkede-kuruldu-5932). Daha sonra yeri geldikçe bu endişemi çeşitli ortamlarda ifade etmiş, Küba'da sonucu "sınıf mücadelesinin" belirleyeceğini belirtmiştim.

18 Haziran'da Küba Parlamentosu, geçtiğimiz on yıllar içinde gerçekleştirdiği "piyasacı" reformların en büyüğünü gerçekleştirerek, Küba'yı kısmen özel ve yabancı sermayeye açtı ve hafta başında Küba Komünist Partisi tarafından onaylanan 176 maddelik bir paketi kabul etti. Böylece Küba, Çin ile Vietnam'dan sonra Komünist Parti liderliğinde kapitalizme dönen üçüncü sosyalist ülke oldu.

Aşağıda detaylarıyla inceleyeceğimiz reform paketinin en can alıcı noktaları, özel girişimin genişletilmesi, daha fazla yabancı yatırım çekilmesi, bankaların özel yatırıma açılması ve bazı devlet şirketlerinin yabancı ortaklıklara açılması.

KAPİTALİZME DÖNÜŞÜN KÖŞE TAŞLARI

* Yabancı yatırımcıların Küba'da yatırım yapabilmeleri için Küba devletiyle ortak yatırım zorunluluğu kaldırıldı

* Devlet işletmelerinin özel hisse senetleriyle hissedarlı şirketlere dönüştürülmesi mümkün kılındı

* Küba'da özel bankaların açılmasına izin verildi

* Özel emlak kuruluşlarına izin verildi

* Devlet mülklerinin yerli ve yabancı yatırımcılara (yurtdışında yaşayan Kübalılar dahil) satışına izin verildi

* Girişimcilerin birden fazla şirkete sahip olmalarına izin verildi

* Özel şirketlerin 100'den fazla işçi çalıştırabilmelerine izin verildi

* Özel döviz büroları açılmasına izin verildi

* Devlet şirketleri ile özel, yerli ve yabancı şirketlerin eşit haklara sahip olması kabul edildi

* Devletin birçok malda uyguladığı fiyat kontrolleri azaltıldı veya kaldırıldı

* Özel şirketler için ithalat ve ihracat süreçleri serbestleştirildi

EKONOMİK VE SOSYAL REFORMUN SUNUMU

18 Haziran 2026 tarihinde Küba Parlamentosu'na sunulan reform paketi "oy birliği" ile kabul edildi. Cumhurbaşkanı Miguel Díaz-Canel Bermúdez ve başkentte bulunan milletvekillerinin fiziken katıldığı oturuma, Havana dışındaki vekiller ve Raúl Castro dijital olarak katıldı. Başbakan Manuel Marrero Cruz, "sosyalizmden vazgeçmeden Devrim'in kazanımlarını korumak için tasarlanan", Küba ekonomik ve sosyal modelinde stratejik etki dönüşümlerini Parlamento'ya sundu.

ABD ablukasının yakıt tedarikini, döviz gelir kaynaklarını, enerji altyapısının istikrarını ve nüfusun yaşam kalitesini büyük ölçüde etkilediğini, ayrıca kendi hatalarının ve eksikliklerinin de hiçbir zaman inkar edilmediğini belirten Başbakan, Parti ve Hükumetin, ekonomiyi yeniden canlandırmak

ve çarpıklıkları düzeltmek için önlemler aldığını (Ekonomik ve Sosyal Program), halkın da programı referandumda onayladığını anımsattı.

"Gerekli olanı korumak için gerekli olanı yapma" ilkesi doğrultusunda önerilen önlemler arasında tüm ekonomik aktörlerin "eşit" şartlarda katılımının genişletilmesi, yabancı yatırımların teşvik edilmesi ve kaynak tahsisi için "piyasa mekanizmalarının" bir araç olarak benimsenmesi yer alıyor. Ancak Başbakan bu eylemlerin, bir "teslimiyet" değil, ülkenin özel koşullarına kalkınma araçlarının egemen bir şekilde uyarlanması anlamına geldiğini vurguladı.

Başbakan, ekonomik ve sosyal modelin güncellenmesinde Raúl Castro'nun ilkelerini hatırlattı: dogmatik veya esnek olmayan bir yaklaşım sergilememek, sosyalizm ve eşitlikçilik arasındaki mekanik ilişkiyi ortadan kaldırmak ve sosyalist planlamanın "piyasa kurallarını dışlamadığını", aksine bunları içermesi ve düzenlemesi gerektiğini kabul etmek.

ÖZETLE REFORMLAR

* Devlet mülkiyetindeki işletme sisteminin yetkilerini genişleterek, diğer ekonomik aktörlerle benzer koşullar altında ve daha fazla özerklik içinde faaliyet göstermesini sağlanması.

* Fiyat belirlemenin, maliyetleri, giderleri, piyasa eğilimlerini, değer zincirlerini ve ekonomik aktörler arasındaki dikey ve yatay ilişkileri dikkate alması.

* Devlet mülkiyetindeki işletmelere mikro, küçük ve orta ölçekli işletmeler (KOBİ'ler) oluşturma yetkisi verilmesi.

* Uygulanabilir durumlarda birleşmeler, fesihler, tasfiyeler ve diğer organizasyonel değişiklikler için yetki verilmesi.

* Devlete ait işletmelerin, yapılarını ve grup idari pozisyonlarını tanımlama veya hizmetleri taşeronlaştırma yetkisine sahip olmaları.

* Vergi sonrası kârların onaylanması ve dağıtımının daha esnek hale getirilmesi.

* Yönetim Kurullarının işlevlerinin ve yetkilerinin, faaliyetlerini daha esnek hale getirmek için güncellenmesi.

* Tedarik zincirlerine katılan işletme yapıları için, dönüşümlerin uygulanmasından kaynaklanan "yeni koşullar" altında döviz piyasasına erişimin sağlanması.

* Devlete ait işletme sisteminde maaş ölçeğinin kaldırılması ve enflasyon seviyelerini dikkate alan bir asgari ücretin belirlenmesi.

* Çalışanlarla ve sendikanın katılımıyla müzakere edilen maaş seviyeleri, "şirketlerin ekonomik ve mali kapasitesine" bağlı olması.

* Devlet bütçesi ile kamuya ait işletmeler sistemi arasındaki ilişkinin değiştirilmesi. İşletmelere yönelik mali yükün gözden geçirilerek ve sübvansiyonların kaldırılması.

* Eyalet hükumetlerine ve belediye idare konseylerine, yerel kamuya ait işletmeleri kurma, birleştirme, feshetme ve tasfiye etme yetkisi verilmesi.

* Kamuya ait işletmeler sisteminin "verimliliğini" ölçmek için kullanılan göstergelerin "en aza" indirilmesi.

* İşletmelerin (özel işletmeler de dahil olmak üzere) finansal yatırımlar yapmasına izin verilmesi ve teşvik edilmesi.

* Devlet bütçesinin katılımı olmadan işletmelerin sermayelendirilmesine olanak tanıyan finansal araçlar tasarlanması.

Ulusal Kamuya Ait İşletme Varlıklarının Değerlemesi ve Mülkiyetinin Belirlenmesi Programı

* Devlete ait işletme sisteminin maddi ve gayri maddi varlıklarının piyasa değerlemeleriyle ulusal envanterini yapılması.

* Banka kredileri için teminat olarak kullanılabilecek, icra edilebilir mülkiyet belgeleri düzenlenmesi.

* Devlet işletmelerinin kullanılmayan varlıklarını çeşitli ekonomik aktörlere ve yabancı yatırımlara uzun vadeli kiralama yoluyla paraya çevirmelerine izin verilmesi.

* Sosyal sektör kuruluşlarının hizmetlerini desteklemek için gelir üreten verimli ve rekabetçi bir iş sistemi tasarlanması.

* Devlet sektöründe sürekli zarar eden varlıkların iflası, tasfiyesi ve yeniden yapılandırılması için prosedürler oluşturulması.

* Sosyalist devlet işletmelerinin hisse veya öz sermaye payına sahip ticari şirketlere dönüştürülmesi.

* Devletin, stratejik sektörlerde çoğunluk hissesini garanti ederek, ekonominin sektörlerindeki hisse oranını belirlemesi.

* Devlet işletmelerinin diğer şirketlerde hisse satın alabilmesi.

* Devlet dışı yönetim kuruluşları ve bireylerin de tanımlanmış aşamalı bir yaklaşıma göre hisse satın alabilmesi.

* Ekonomik Aktörler Platformunda onay bekleyen tarım dışı mikro, küçük ve orta ölçekli işletmelerin (KOBİ'ler) ve kooperatiflerin kurulmasına izin verilmesi.

* Devlet dışı yönetim kuruluşlarının oluşturulması, dönüştürülmesi ve işletilmesi için gereken şartlar, prosedürler ve sürelerin azaltılması ve onay sürelerinin belirlenmesi.

* Özel şirketlere 100'den fazla çalışanın istihdam edilmesine izin verilmesi.

* Bir bireyin birden fazla özel şirkete sahip olmasına izin verilmesi.

* Özel şirketlerin kurulabileceği kurumsal yapıların, anonim şirketler de dahil olmak üzere genişletilmesi.

* Bir bireyin birden fazla özel şirkette hisse sahibi olmasına izin verilmesi.

* Özel şirketlere veya kooperatiflere, üretim veya hizmet faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik yatırımlar yapmak amacıyla ayni hakların (intifa hakkı vb) verilmesi.

* Devlet dışı aktörlerden gelen yabancı para nakit mevduatlarının hesaplara yatırılmasına izin verilmesi.

* Devlet dışı yönetim kuruluşlarının ana faaliyetlerini bırakmadan diğer üretim ve hizmet faaliyetlerini geliştirmelerine izin verilmesi.

* Devlet dışı ekonomik aktörler için yasaklı faaliyetler listesini azaltılması.

* Ekonomik Aktörler Platformunu iyileştirilmesi ve Yapay Zeka kullanımını entegre edilmesi. Şeffaflığının, izlenebilirliğinin ve çevikliğinin garanti edilmesi.

* Tarım sektörünün üretim tabanının kurumsal yapısının ve mülkiyet ve yönetim biçimlerinin dönüştürülmesi. Tarımsal faaliyette özel şirketlere izin verilmesi.

* Tüm aktörlerin katılımıyla ve döviz piyasasına erişim imkanıyla bir girdi piyasası geliştirilmesi.

* Devlet işletmelerinin girdi ve taşeronluk ihtiyaçlarını yayınlama yükümlülüğünü ve ulusal üreticilerden satın alma seviyelerine dayalı vergi teşviklerinin verilmesini sağlayan Ulusal Üretim Zincirleri Platformu oluşturulması.

Mülkiyet

Temel üretim araçlarının toplumsal mülkiyeti korunuyor fakat bu araçların "devlet dışı yönetimine" doğru adımlar atılıyor. Devlet ve devlet dışı tüzel kişilerin, hem ulusal hem de yabancı, ayrıca bireylerin, fonların yasal kaynağının gösterilmesi koşuluyla, devlet işletmelerinde hisse ve mülk almalarına izin veriliyor.

Ülke içinde ve dışında ikamet eden Kübalıların Küba şirketlerine katılımını teşvik eden bir Yatırım Programının oluşturulmasının yanı sıra, tüzel kişilerin ve bireylerin mali ve maddi varlıklarının meşru büyümesinin tanınması ve insanın insan tarafından sömürülmesine izin vermeden işçi ve sosyal hakların korunmasının güvence altına alınmasının altı çiziliyor.

Planlama

* Orta ve uzun vadeli planlamayı iyileştirmek, kalkınma tasarımına odaklanmak, "makroekonomik istikrarı önceliklendirmek", yapısal sorunları azaltmak ve tüm ekonomik aktörler için politika sinyalleri sağlamak.

* Devlet dışı ekonomik aktörlerin ekonomik, ticari ve hizmet faaliyetlerini 2030 yılına kadar Ulusal Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Planı projeksiyonlarına ve İl ve Belediye Kalkınma Stratejilerine dahil etmek.

* Devletin kaynakların fiziksel dağıtımından kademeli olarak vazgeçtiği ve "piyasa sinyallerine daha fazla ağırlık verdiği" bir finansal planlama modeline geçiş:

* Devlet işletmeleri, üretimleri için girdilere, dövize ve diğer kaynaklara piyasa mekanizmaları aracılığıyla merkezi olmayan bir şekilde erişecektir.

* Devlet siparişleri, tedarik eden ve talep eden kuruluşlar arasında sözleşmesel bir çerçeve üzerinden yerine getirilecektir.

* Planlama sürecinde iç piyasa taleplerinin karşılanması dikkate alınmalıdır.

* Ekonominin temel dengelerini (tarım, gıda, döviz, enerji ve devlet bütçesi) koruyarak, bunları politikaları teşhis etme, öngörme ve düzeltme araçlarına dönüştürmek.

* Yatırımları onaylama yetkisini, mali kapasitelerine ve kaynaklara erişimlerine bağlı olarak, devlet işletmelerine, ticari şirketlere veya yabancı yatırım kuruluşlarına devrederek, yatırımların onaylanması sınırlarını genişletmek.

Merkezi Devlet İdaresinin Yeniden Yapılandırılması

Ülkenin yeni ekonomik koşullarına uyum sağlamak ve kamu yönetimini daha verimli hale getirmek amacıyla, devlet ve hükumet yapılarının yeniden düzenlenmesini öngören bir yasa tasarısının halihazırda tartışılıyor.

* Belediye düzeyinde aşağıdaki konularda merkeziyetçiliğin azaltılması:

  - Stratejik planlama.
  - Bölgesel ve kentsel planlama.
  - Gıda egemenliği ve gıda ve beslenme güvenliği.
  - Toplum hizmetleri.
  - Yerel ekonomik kalkınmanın teşvik edilmesi.

• Farklı ekonomik aktörlerin, ülkede ve yurt dışında yaşayan Kübalıların ve yerel üretim sistemlerinin katılımını dikkate alarak, üretim yapısını çeşitlendirilmesi ve güçlendirilmesi.

• Cari ve sermaye harcamaları için ihracat ve ithalat yapma, döviz üretme ve tutma kapasitesi.

• Doğrudan yabancı yatırımın teşviki ve yönetimi.

  - Belediye idari ve insan kaynakları yönetimi.
  - Yerel bütçe, mali ve vergi yönetimi.

Enerji

* Perakende ağı da dahil olmak üzere, yakıt ithalatı ve pazarlamasında özel ve yabancı sermayenin katılımına izin verilmesi.

* Mobil servis istasyonları da dahil olmak üzere servis istasyonu ağının yönetimini genişletmek ve yeniden yapılandırılması:

* Farklı ekonomik aktörler tarafından yönetilen servis istasyonlarının, Ulusal Elektrik Sisteminden bağımsız hale gelmek için enerji depolamalı fotovoltaik sistemleri entegre etmelerini zorunlu kılınması.

* Elektrikli araç şarj hizmetlerinin pazarlanması için güneş enerjili şarj istasyonlarının kurulumunu teşvik edilmesi.

* Enerji geçişini teşvik etmek için tüzel kişiler ve bireyler için finansman seçenekleri tasarlanması, gereksinimleri basitleştirilmesi ve kredi garantilerinin genişletilmesi. Talep tarafından yatırımın teşvik edilmesi.

* Devlet şirketlerinin yakıt alım ve satımları için ödemeleri işlemek üzere yabancı platformları kullanmalarına izin verilmesi.

* Operasyonel stoklar için fiziki veya finansal yakıt ithalatına %1'e kadar vergi uygulanması.

* Kamu aydınlatması da dahil olmak üzere, halka hizmet, sosyal veya bakım merkezlerinde sosyal sorumluluklarının bir parçası olarak yenilenebilir enerji kaynaklarına yatırım yapan devlet ve devlet dışı ekonomik aktörler için verginin, yapılan yatırıma eşdeğer bir miktarda azaltılması.

Tarım

* Tüm ekonomik aktörler için arazi yönetimi ve kullanımının değiştirilmesi

* Tüm halkın arazi mülkiyeti ilkesinin korunması.

* Tüm tarım, ormancılık ve tütün üretimi ile ekoturizm ve tarım turizmi geliştirme projeleri için, devlet, özel, karma veya gerçek tüzel kişilere, süresiz olarak ve sunulan projeye göre belirlenen arazi miktarı için, arazi üzerinde gerçek intifa hakkı verilmesi.

* Tüm halkın sosyalist mülkiyetindeki arazileri yöneten devlet işletmesinin, yürürlükteki yasal düzenlemelere uygun olarak, ilgili sözleşme yoluyla başvuru sahiplerine intifa hakkı vermesinin yetkilendirilmesi.

* Tarım Üretim Kooperatiflerine (KOBİ'ler), kooperatifin Genel Kurulu tarafından onaylandıktan ve yürürlükteki yasal düzenlemelere uygun olduktan sonra, arazi intifa hakkı verilmesinin yetkilendirilmesi.

* Kullanım hakkı sahiplerinin arazide doğrudan ve istikrarlı çalışma zorunluluğunun ortadan kaldırılması.

* İşçi kolektiflerinin tanımını değerlendirilmesi ve gerekli yapısal dönüşümlerin önerilmesi.

* Kooperatiflerin yönetim modelinin dönüştürülmesi.

* Kooperatiflere girdi olarak yakıt ithal etme ve pazarlama yetkisi verilmesi.

* Kooperatiflere, ürünlerinin ihracatı ve tarımsal girdi ve teknolojilerin ithalatı için doğrudan dış ticaret yapma yetkisi verilmesi.

* Kooperatiflerin, ihraç edilebilir üretim, ithal ikamesi ve yatırımlar için dış finansmanı doğrudan yönetmelerine izin verilmesi.

* Kooperatiflerin hem Küba pesosu hem de yabancı para biriminde yurtdışında ve Küba bankalarında banka hesabı açmalarına izin verilmesi.

* Tarım pazarlamasının daha esnek hale getirilmesi.

Fiyat Oluşturmada Piyasanın Rolünün Tanınması

* Tarım ürünleri fiyatlarının oluşturulmasının, devlet ve devlet dışı işletme sistemi, kooperatifler ve üreticiler içindeki kuruluşlara devredilmesi ve yetkilendirilmesi.

* Tarım ürünleri için fiyat sözleşmesi ve müzakeresi, üretici ve alıcı arasında kararlaştırılacaktır.

* Gıda üretimi, işlenmesi ve pazarlamasında yer alan tüm ekonomik aktörler için vergi rejiminin standartlaştırılması.

* Tarım ürünleri pazarları için ulusal bir fiyat bilgi sistemi oluşturulması ve referans fiyatların dijital platformlarda yayınlanması.

* Tüm ekonomik aktörlerin tarım girdilerini hem yabancı para birimi hem de peso cinsinden pazarlamaları ve döviz piyasasına erişmeleri için teşvikler tasarlanması

* Tüm ekonomik aktörlere tarım girdilerini ve ekipmanlarını hem yabancı para birimi hem de peso cinsinden doğrudan pazarlama yetkisi verilmesi.

* Basitleştirilmiş bir süreçle, hem yerli hem de yabancı gerçek ve tüzel kişilere açık yabancı para birimi girdi pazarlarının oluşturulmasının teşvik edilmesi

* Girdi pazarında yer alan tüm ekonomik aktörler için, yabancı para biriminde girdi ithalatı ve satışı için teşvikler ve bonuslar içeren özel bir vergi rejiminin onaylanması.

* Yurtdışındaki üreticilere girdi satışları ve tedarikçilere ödemeler için yabancı para işlemlerinin gerçekleştirilmesini garanti eden bankacılık prosedürleri oluşturulması. Bu işlemler, banka kartı, banka havalesi, nakit, e-ticaret ve diğer yetkili ödeme yöntemleriyle ödeme için POS terminallerinin kullanımını içermelidir.

* Tarım Kalkınma Fonu'nun kullanımını, gıda üretimiyle ilgili Kalkınma Stratejilerine katkıda bulunan projelerin sunulması üzerine, bölgelerinin özelliklerine göre uyarlanmış şekilde belediyelere devredilmesi.

Sosyal Dönüşümler

* Savunmasız durumdaki bireylerin ve ailelerin kayıtlarının gerçek zamanlı olarak güncellenmesi için SOBERANIA platformunun kullanımıyla yardımların yönetiminin dijitalleştirilmesi ve şeffaf hale getirilmesi. Farklı yardım biçimlerinin izlenebilirliğinin ve hükumet ve kamu denetiminin sistemleştirilmesi.

* Topluluk düzeyinde sosyal sorumluluklarının bir parçası olarak, finans, maddi kaynaklar ve hizmetler alanlarında tüm ekonomik aktörlerin (devlet ve özel – ulusal ve yabancı) aşağıdaki faaliyetlere doğrudan katılımının sağlanması:

* Bankalarla yapılan anlaşmalar yoluyla emeklilik ödemelerini desteklemek.

* Aile Yardım Sistemi ve Topluluk Gıda Merkezlerinin aşevlerini desteklemek.

* Ebeveynsiz çocuk yuvalarını desteklemek.

* Bakımevlerini, doğum evlerini, yaşlı merkezlerini ve diğer sosyal merkezleri desteklemek.

* Savunmasız durumdaki kişiler için farklılaştırılmış fiyatlandırma, indirimler, ücretsiz hizmetler veya dayanışma kotaları oluşturmak.

* Yerel yönetimler tarafından belirlenen savunmasız bireylerin durumlarını ele almak.

* Sosyal ve sağlık hizmetleri ulaşımını desteklemek.

* Kamu sağlığı kurumlarını ve eğitim merkezlerini desteklemek.

* Kritik bölgelerde topluluk hijyeni ve sanitasyonuna katkıda bulunmak.

* Sosyal kurumlara temel ihtiyaç maddeleri sağlamak.

* Savunmasız bireyler ve aileler için aylık gıda sepetleri oluşturmak.

* Savunmasız bireylere istihdam, eğitim veya çıraklık fırsatları sunmak.

* Özel bağışlarla yerel acil durum fonları oluşturmak.

* Acil durumlarda özel binaları toplama ve dağıtım noktaları olarak belirlemek.

* Düşük gelirli aileler için cenaze hizmetlerini desteklemek.

* Savunmasız topluluklarda fuarları ve topluluk pazarlarını teşvik etmek.

* Belediye içindeki rolünü önceliklendirerek, proaktif ve önleyici bir yaklaşımla Sosyal Hizmeti güçlendirmek.

* Çok boyutlu savunmasızlık durumundaki kişilere, işgücüne katılmaları ve bu durumu aşmaları için bir araç olarak, devlet dışı faaliyetlerin geliştirilmesi için küçük ölçekli kaynaklar sağlanması.

* Sosyal sektör için gelir kaynağı oluşturan seçilmiş eğitim, öğretim, lisansüstü, kültürel ve diğer hizmetlerin tasarımının yapılması.

* Aile gelirine göre çocuk bakımı ve gündüz bakım hizmetleri için farklılaştırılmış ücretlendirme tasarlanması.

* Engelli bireyleri istihdam eden atölyeler için, çalışanların gelirini artırmak amacıyla vergi avantajları tasarlanması.

Ürün Sübvansiyonları Yerine Kişisel Sübvansiyon

* Ürün sübvansiyonlarının ortadan kaldırılarak kişisel sübvansiyonlara dönüştürülmesi ve bunun aşağıdaki sırayla uygulanması:

*Üretimi ve hizmetleri etkileyen, ekonominin tamamını kapsayan ürünler (yakıtlar, elektrik, yük ve yolcu taşımacılığı ve su ücretleri), gerçek maliyetleri toptan ve perakende fiyatlarına yansıtmak için.

*Diğer ürünler.

* Dönüşümlerin ön koşulu olarak, ürün sübvansiyonlarının ortadan kaldırılmasından elde edilen tasarrufların bir kısmını kullanarak bir Sosyal Koruma Fonu oluşturulması.

İşgücü ve Ücret

* Devlet tarafından finanse edilen sektörde kapsamlı bir ücret reformu.

* Asgari ücretin ve buna bağlı olarak sosyal güvenlik yardımları ve emeklilik maaşlarının miktarını, ayrıca ücret artışlarının "enflasyon trendine göre" belirlenmesi.

* Sosyal güvenlik emeklilik sistemi

* Devlet dışı sektörde sosyal güvenlik katkı payları için belirlenen üst sınırın kaldırılması.

* Devlet ve devlet dışı sektörlerde aynı anda çalışan kişilerin her bir faaliyet için ilgili emeklilik planlarına kaydolmalarına ve katkıda bulunmalarına izin verilmesi.

* Katkı paylı sistemin gerektirdiği 30 yıllık asgari hizmet süresinin 10 yılına kadar olan kısmının, kişinin bu yılları aile bakımına ayırması durumunda dikkate alınmasına izin verilmesi.

* Teknisyenler, sağlık çalışanları, araştırmacılar, öğretmenler, profesörler ve kamu görevlileri tarafından yürütülen birden fazla iş için idari onay gerekliliğinin kaldırılması.

* Özellikle gençlere odaklanarak, nitelikli iş gücünü elde tutmak için teşvikler oluşturulması.

* 18-30 yaş arası, öğrenim görmeyen veya çalışmayan ve bir eğitim kursuna kayıt olan gençlere, daha sonra geri ödenmek üzere, asgari ücrete eşdeğer aylık bir burs verilmesi. Finansman, uygun şekilde sosyal yardım bütçesinden veya iş sektöründen sağlanacaktır. Eğitim süresi, hizmet süresi olarak kabul edilecektir.

* İşverenlerin, sendika ile anlaşarak, toplu iş sözleşmesine dahil edilecek şekilde, azaltılmış çalışma saatleri ve mesleki faaliyetler için karşılık gelen ödemeler konusunda müzakere etmelerine izin verilmesi.

* Aynı kurum çalışanlarının mesleki faaliyetler, inşaat bakımı ve benzeri görevleri yerine getirmelerine olanak tanıyan iş ve kamu sektörü hükümlerinin oluşturulması.

* İşverenin takdirine bağlı olarak, yurtdışından uzaktan çalışmaya izin verilmesi.

* İşverenin onayıyla, mesleki profille ilgili kişisel nedenlerle yurtdışında mesleki gelişim faaliyetlerini, sosyal hizmetin askıya alınması için haklı bir neden olarak dahil edilmesi.

* Yönetim organının sendika ile mutabakat halinde yapacağı değerlendirme ve üye ve işçi meclisinde yapılacak analiz sonucunda, hangi işçilerin iş sözleşmelerinin ekonomik, teknolojik ve yapısal nedenlerle feshedileceğine doğrudan karar verme yetkisini kuruluşlara verilmesi:

* Bu durumda olan işçiler, bir defaya mahsus olmak üzere, tuttukları pozisyonun temel maaşının en az üç ve en fazla altı katına denk gelen parasal koruma alırlar.

* Serbest meslek sahibi kişilerin istihdam ettiği işçilerin faaliyetlerinin geçici olarak askıya alınması veya iptal edilmesi durumunda, bir aylık ücretlerine denk gelen bir koruma sağlanması.

Bankacılık ve Finans

* Bankacılıkta özel sermaye katılımının teşviki:

* Kurumsal ve evrensel bankacılık lisanslarına sahip özel şirketler, kooperatifler ve yabancı yatırımlar tarafından bankacılık ve bankacılık dışı finans kuruluşlarının genişletilmesi.

* Özel bankalar, devlet bankalarıyla aynı düzenleyici koşullar altında Küba Merkez Bankası gözetiminde faaliyet gösterecektir.

* Mikro kredilerin verilmesi için ulusal veya yabancı, bankacılık sektörüne yönelik bankacılık dışı veya finansal olmayan destek kuruluşlarının kurulmasına izin verilecektir.

* Yabancı sermayeli işletmeler ile ulusal tedarikçileri arasındaki yabancı para ödemelerine ilişkin kısıtlamaların kaldırılması.

* Tüzel kişiler ve gerçek kişiler tarafından önceden idari izin alınmaksızın yabancı para hesaplarının açılmasına izin verilmesi.

* Sanal varlıklar ve finansal teknolojilerin kullanımı için düzenleyici çerçevenin uygulanması ve bunların uluslararası ve ulusal tahsilat ve ödeme işlemleri için kullanımının genişletilmesi. Sanal varlıklar için finansal kuruluşlar oluşturulması.

* Faiz sisteminin mevcut ekonomik koşullara (devlet tahvilleri dahil) göre ayarlanarak güncellenmesi.

* Özel bankalar, devlet bankalarıyla aynı düzenleyici koşullar altında Küba Merkez Bankası gözetiminde faaliyet gösterecektir.

* Bankacılık sektörünü destekleyen banka dışı finans kuruluşlarının kurulmasına izin verilecektir. Bu kuruluşlar, ulusal veya yabancı olsun, mikro krediler verme yetkisine sahip olacaktır.

* Özel bir kanal aracılığıyla havale akışlarını resmileştirmek için son aşama ödeme aracısı modeli uygulanacaktır.

* Devlet bütçesinden sağlanan kaynaklara ek olarak, banka sermayelendirmesi için alternatif yöntemler geliştirilecektir.

* Mevcut koşulları dikkate alarak, dış borç yönetimine yönelik yeni bir yaklaşımla strateji güncellenecektir.

* Bankalar için otomasyon süreci hızlandırılacak ve hizmetleriyle ilgili evrak işleri azaltılacaktır.

* Transfermóvil'e banka dışı finans kuruluşu lisansı verilecektir.

* Yerli ve yabancı şahıslar ve tüzel kişiler tarafından yapılan banka havaleleri ve para çekme işlemlerindeki limitlerin kaldırılması süreci tamamlanacaktır.

Döviz Kuru Dönüşümleri

* Devlet dışı ekonomik aktörlerin katılımıyla, özel döviz bürolarına lisans verilmesi de dahil olmak üzere, resmi döviz ve havale piyasasının yeniden yapılandırılması:

* Yetkili acentelerle gerçek zamanlı dijital döviz piyasası oluşturulması.

* Döviz ihale sisteminin uygulanması.

* Döviz kuru farklarını azaltmak için ulusal para biriminin ardışık devalüasyonlarının gerçekleştirilmesi. Devalüasyona dayanamayan şirketlerin tasfiye edilmesi.

* Arbitrajın oluşmasını önlemek için kooperatiflerin, diplomatik sektörün, devlete ait KOBİ'lerin ve devlet dışı yönetim yapıları altında faaliyet gösteren yabancı yatırımların II. Segmente dahil edilmesi. Devlet işletmeleri satışlara ve kontrollü alımlara serbestçe katılacaktır.

* Döviz işlemleri yoluyla havaleler de dahil olmak üzere finansal akışları yönlendirmeye adanmış devlet ve özel banka dışı finans kuruluşları oluşturulması.

* Belirlenen tüm ekonomik aktörler için tek noktadan döviz işlemleri pencerelerinin kurulması.

* Banka dışı finans kuruluşlarının sunduğu hizmetlerin kapsamının, uluslararası işbirliği fonlarının yönetimini de içerecek şekilde genişletilmesi.

Vergi Sistemi

* Katma Değer Vergisi'nin (KDV) kademeli olarak uygulanması yoluyla tüketim vergilendirmesinin iyileştirilmesi. Bu, belirli üretim-tüketim zincirleriyle başlayacak ve temel mal ve hizmet sepetindeki ürünler için indirimli vergi oranlarını içerecektir.

* Vergi mükellefleri tarafından benimsenmesini teşvik etmek için teşviklerle elektronik vergi faturalama sisteminin kurulması.

* Bankaya yatırılan satış seviyesine bağlı olarak Satış ve Hizmet Vergisine (SKT) bir bonus uygulanması.

* Büyüme ve yatırım kapasitesini artırmak amacıyla, kurumsal gelir vergisi ile ilgili olarak işletme sektöründeki vergi yükünün azaltılması. Ekonomik olarak haklı olmayan özel indirimlerin kaldırılması ve vergi kaçırma riskinin azaltılması yoluyla vergi tabanının genişletilmesi.

* İki mali dönemden fazla zarar beyan eden şirketler için brüt gelir vergisinin uygulanması.

* Tarım sektörü için indirimli kurumlar vergisi oranının uygulanması.

* Kişi başı kar teriminin ortadan kaldırılarak Gelir Vergisi hesaplamasını ve ödemesinin basitleştirilmesi. Verginin Tarım Kooperatifleri, Tarım Üretim Kooperatifleri ve Temel Kooperatif Üretim Birimleri üyelerine uygulanması.

* Yatırımların geri kazanımını kolaylaştırmak için makine, gıda üretim teknolojileri ve endüstriyel işleme ekipmanlarının satın alınması için hızlandırılmış bir amortisman rejimin tasarlanması.

* Kalkınma ve sermayeleştirme için kullanılması şartıyla, devlet yatırımlarından elde edilen getirilerin katkısıyla belirlenen kuruluşlar üzerindeki mali yükün azaltılması.

* Sosyal sektördeki yatırımları finanse eden devlet ve devlet dışı ekonomik aktörlere vergi teşvikleri uygulanması.

* Mevcut enflasyon senaryosuna uygun olarak, aşağıdaki düzenlemelerle kişisel gelir vergisinin güncellenmesi.

* Yıllık vergi değerlendirmesi ve ödemesi için kademeli ölçeğin değiştirilmesi. Vergi uygulamasını standartlaştırmak için ölçek sayısının azaltılması.

* 2025 yılı sonuna kadar asgari vergi muafiyeti eşiğinin ülke ortalama maaşı seviyesine yükseltilmesi.

* Daha az karmaşık faaliyetler için basitleştirilmiş vergi rejiminin yeniden yürürlüğe konması. Yıllık brüt gelir seviyelerine dayalı otomatik ayarlama sistemi ile Ulusal Vergi İdaresi'nin denetiminin daha büyük vergi mükelleflerine odaklamasının sağlanması.

* Aşağıdaki vergilerin sabit tutarlarının arttırılması:

    * Araç türü, değeri, yakıtı ve diğer faktörlere bağlı olarak kara taşımacılığı vergisi.

    * Gemi vergisi.

    * Belge vergisi.

    * Çevre vergileri.

    * Reklam ve ticari tanıtım kayıt ücreti.

* Yerli üretim süreçlerini ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı için hammadde, malzeme, teknoloji ve ekipman ithalatını teşvik eden tarifeler ve teşvikler tasarlanması.

Fiyatlandırma

* Fiyat ve tarifeleri onaylama yetkisini şirketlere ve bölgesel ve yerel yönetimlere devretmek.

* Maliyet artı kar yöntemine dayalı fiyat belirleme yöntemini ortadan kaldırmak ve fiyat belirleme için piyasa referans fiyatını veya değer zincirindeki konumunu tanımlayan bir korelasyonu belirlemek.

Yabancı Yatırımlar

* Ortak girişimler ve uluslararası ekonomik ortaklık anlaşmaları yoluyla özel ve kooperatif işletmelere yabancı yatırım katılımını teşvik etmek.

* Yabancı yatırımlar için yüzey haklarının verilme süresini 99 yıla ve intifa haklarının verilme süresini 50 yıldan fazla uzatmak.

* Herhangi bir biçimde yabancı sermayeli işletmelerin, yetkilendirme olmaksızın yurtdışında banka hesabı açmasına izin vermek. Her durumda, Küba Merkez Bankası ve Ulusal Vergi İdaresi'ne bildirimde bulunulmalıdır.

* Gayrimenkul işletmelerinin konut birimlerinin alım satımını yapmasına izin vermek.

* Personel seçimi ve işe alımında iş bulma ajanslarının zorunlu kullanımını ortadan kaldırılması.

* Yabancı yatırımların gelirlerini yabancı para biriminde almalarına, kısmen dolarize edilmiş bir ekonomide esnek bir şekilde faaliyet göstermelerine ve döviz piyasasına erişmelerine izin verilmesi.

* Belgeleme ve işlem sürelerini azaltılması ve zımni onay uygulaması da dahil olmak üzere yabancı yatırımların onayını merkezsizleştirilmesi. Bu, ülkedeki ekonomik, finansal ve ticari faaliyetler için lisans verilmesiyle ilgili tüm izin süreçlerine uygulanacak ve doğrudan sicile etki edecektir.

* Eski Havana ve diğer tarihi alanlarda yabancı yatırıma izin verilmesi.

Dış Ticaret

* İhracat yetkilerinin merkezsizleştirilmesi, farklılaştırılmış teşvikler ve yabancı sermaye ile üretken entegrasyon yoluyla, mal ve hizmetlerde sürdürülebilir bir ticaret fazlası elde etmek için ihracatın toplam değerini artıran mal ve hizmet ihracatının teşviki.

* Özel şirketlerin ve kooperatiflerin, Dış Ticaret ve Yabancı Yatırım Bakanlığı'ndan önceden izin alınması şartıyla, doğrudan dış ticaret faaliyetlerinde bulunmalarına izin verilmesi.

* Kurumların uluslararası pazarda marka ve patent satışlarının, önceden izin alınması şartıyla onaylanması.

Ekonominin Kısmi Dolarizasyonu

* Mevcut duruma uygun olarak, ekonominin kısmi dolarizasyonunun kapsamının şirket içi ve ticari işlemleri de içerecek şekilde genişletilmesi.

* Yabancı para biriminde kapalı öz finansman şemalarının mevcut anlayışının, yabancı para birimi işlemlerinden katkı sağlayan bir şemaya dönüştürülmesi.

Turizm

* Tüm turizm faaliyetleri için mevcut iş modellerine (ortak girişimler ve yönetim sözleşmeleri) aşağıdakilerin eklenmesi:

    * Kiralamalar.

    * Ücret karşılığında intifa hakkı verilmesi.

* Ülkenin farklı bölgelerinde varlıkları olan veya geliştirme aşamasında olan alanların imtiyazı ve gayrimenkul satışı (duruma göre onay).

Bu, yabancı yatırımcılar, yurtdışında ikamet eden Kübalılar ve Küba'da ikamet edenler için

geçerlidir.

* Ülkenin belirli bölgelerinin, özel rejimlerin kurulduğu Ekonomik Kalkınma Bölgeleri olarak İş Fırsatları Portföyüne dahil edilmesi.

* Bu modellerin sektör için faydalı olduğu ve gelişimleri için yabancı yatırımın gerekli olduğu Eski Havana ve Trinidad'ın önemli bölgelerinde ve ülkenin tüm turistik destinasyonlarında tüm iş modellerinin uygulanmasına izin verilmesi.

* Ülkenin turizmle ilgili tüm bölgelerinde gayrimenkul geliştirme faaliyetlerine izin verilmesi. Havana ve ülkenin turizmle bağlantılı diğer kentsel bölgelerinde gayrimenkul işletmeleri geliştirme imkanı sağlanması.

* Turistik marinaların müzakeresi için ortak girişimlere ve kiralamaya izin verilmesi.

* Yabancı yatırımı çekmek ve sürdürülebilir ve sorumlu turizm gelişimini çeşitlendirmek amacıyla ekoturizm projeleri ve diğer özel turizm modelleri için tüm ekonomik aktörlere vergi ve mali teşvikler onaylanması.

* Sanal varlık hizmetlerini teşvik eden, uluslararası bağlantıları olan turizm sektörü için çevrimiçi bir kurumsal banka oluşturun.

* Araç kiralama faaliyetini (şu anda ülkede sadece iki şirkete özel) diğer devlet işletmelerini, yabancı yatırımları ve devlet dışı yönetim modellerini de içerecek şekilde güncelleyin.

* Seyahat acentelerinin ortak girişimlere, %100 yabancı sermayeli şirketlere ve devlet dışı yönetim modellerine dahil edilmesini güncelleyin.

* Bu faaliyet için gereken yüksek uzmanlık seviyesi nedeniyle önceden izin alınması şartıyla özel tur rehberleri ve satış temsilcilerine yetki verin.

* Tüm paydaşları entegre edebilecek ve karma yönetim modelinin başarısını sağlayabilecek yerel destinasyon yöneticilerini onaylayın.

* Belirlenmiş bir turizm bölgesini veya merkezini ziyaret eden tüm turistler için mevcut olmayan özel bir vergi veya katkı payı uygulamasını değerlendirin ve geliri bölgenin sürdürülebilirliği, bakımı ve tanıtımına tahsis edin.

* Gelir elde etmenin bir yolu olarak Küba marka franchise'larını yurt dışında tanıtın; örneğin: Casas Cuba, Casas del Habano, La Bodeguita del Medio, El Floridita ve Tropicana.

Ulaşım

* Çeşitli ekonomik aktörler ve bireyler tarafından araç edinimine ilişkin kısıtlamaların ve belirlenmiş sürelerin kaldırılması ve fotovoltaik elektrikli araçların teşvik edilmesi.

* Bireyler tarafından %100 elektrikli bir aracın doğrudan, ticari olmayan ithalatına izin verilmesi. Tamamen yenilenebilir bir enerji kaynağıyla çalışan bir şarj istasyonuyla birlikte olması koşuluyla, vergi ve gümrük vergilerinden muaf olması.

* Yetkili devlet ve devlet dışı tüzel kişiler tarafından montaj ve satış amacıyla elektrikli araçların (mopedler, motosikletler ve üç tekerlekli araçlar) doğrudan ticari ithalatına izin verilmesi. Tamamen yenilenebilir bir enerji kaynağıyla çalışan bir şarj istasyonuyla birlikte olması koşuluyla, vergiden muaf tutulması.

Ticaret, Gastronomi ve Hizmetler

* Ticaret, gastronomi ve hizmetlerin devlet idaresi politikasında değişiklik yapılarak, devlet dışı yönetim modelleri ve yabancı yatırım seçeneklerine öncelik verilmesi.

* Toptan ticaretin yeniden düzenlenmesi, bireyler ve tüzel kişiler için doğrudan erişime sahip tedarik pazarlarının oluşturulmasına öncelik verilmesi. Bu faaliyeti yürüten aktörlere sınırlama getirilmemesi.

* Ülkede yerleşik yabancı kuruluşların, şubeler ve temsilcilikler de dahil olmak üzere, pazarlama ve hizmet sunmalarına izin verilmesi.

* Tanınmış markalar veya diğer markalar altında, ülke genelinde genişleyen mağaza zincirleri, restoranlar ve hafif yiyecek işletmeleri ağı oluşturulması.

* Fast-food franchiselarının ülkeye yatırım yapmaya davet edilmesi.

* Rekreasyon parkları, hayvanat bahçeleri, akvaryumlar, koruma alanları ve konaklama tesislerinin devlet, yabancı, özel ve kooperatif şirketlerine ihale edilmesi ve bunların işletme koşullarının, peso ve yabancı para birimi cinsinden satış yüzdeleri de dahil olmak üzere belirlenmesi.

* Sokak satıcılarının resmileştirilmesi, "sokak satıcısı" izinleri verilmesi ve basitleştirilmiş bir vergi sistemi uygulanması.

* Kamu alım bütçesini ve banka kredilerini işletme sermayesi olarak kullanarak toptan ve perakende kamu alımlarının teşvik edilmesi.

* Tüm ekonomik aktörlere bina ve varlık ihalesi için otomatik, dijital, denetlenebilir ve kamuya açık bir sistem oluşturulması.

* Perakende ağında düzenlenmiş temel gıda sepetinden, sübvansiyonsuz kontrollü satışlara geçiş yapılması.

* Kişilere yabancı para biriminde gümrük vergisi uygulayarak ticari ithalat yapma yetkisi verilmesi. Bu, dış ticaret yetkisi verilmesi anlamına gelmez.

Sigortacılık

* Sigorta sektöründe seferber edilen finansal kaynakların karlılığını tanımak.

* Sosyal güvenlik korumalarına tamamlayıcı olarak hayat sigortası oluşturmak.

* Ulaşım, seyahat ve tıbbi gider risk teminatı için yabancı para birimi poliçelerinin pazarlamasını artırmak.

* Araç sürücüleri için sorumluluk sigortasını zorunlu kılmak.

KÜBA'YA ÖZGÜ SOSYALİZM

Literatüre artık "Çin'e özgü sosyalizm" kavramından sonra "Küba'ya özgü sosyalizm" kavramı da girmiş oldu! Elbette ne Marx – Engels'te ne de Lenin'de böyle "ülkeye özgü sosyalizm" diye bir kavram yok, olamaz da. "Anamız amele sınıfıdır, yurdumuz bütün cihandır bizim" diyenlerin böyle kavramlara karnı tok.

Parlamento'da konuşan Küba Komünist Partisi Merkez Komitesi Birinci Sekreteri ve Küba Cumhurbaşkanı Miguel Díaz-Canel Bermúdez, önerilen ekonomik ve sosyal dönüşümlerin "sosyalizmden vazgeçmek" anlamına gelmediğini, aksine ABD'nin on yıllardır abluka uyguladığı Küba'nın özel koşulları altında sosyalizmi nasıl inşa etmeye devam edebileceği arayışını ifade ettiğini söylüyor.

Bermudez konuşmasında sosyalizm düşüncesinden ne kadar uzaklaştığını apaçık sergiliyor: "Hepimiz sosyal adaleti korumaktan bahsediyoruz, ancak yapmamız gereken ilk şey üretmek. Üretmezsek, zenginlik yaratmazsak, kapsayıcı ve kapsamlı kaliteli hizmetler sunmazsak, ne tür bir sosyal adaleti savunacağız?" diyen Bermudez, sosyalizmin yalnız "zengin" ülkelerde mümkün olabileceğini ima ediyor.

Bu düşünceye göre sosyal adalet, sağlam bir ekonomik temel gerektiriyor ve öncelik çalışmaya, üretmeye ve zenginlik yaratmaya verilmeli. Sosyal adalet daha sonra sağlanabilir. Siyasi Büro üyesi ve Başbakan Manuel Marrero Cruz da artık "ne yapılması" gerektiğini bildiklerini, şimdi "nasıl yapılacağını" düşünmek gerektiğini söylüyor.

SON NOKTA

Küba'da kapitalist restorasyona son noktayı Küba devriminin liderlerinden, Fidel Castro'nun kardeşi, Che Guevara'nın yoldaşı, Küba'nın önceki Cumhurbaşkanı Raul Castro koyuyor.

Siyasi Büro üyesi ve Bakanlar Kurulu Sekreteri José Amado Ricardo Guerra, Orgeneral Raúl Castro'nun, önerilen ekonomik ve sosyal reformlara desteğini ifade ettiği mektubunu okuyor.

Devrim lideri mesajında, sunulan önlemlerle hemfikir olduğunu ve bunların sosyalizmi güçlendirmeye ve ülkenin karşı karşıya kaldığı karmaşık koşullar altında elde edilen kazanımları korumaya katkıda bulunacağına olan inancını dile getiriyor.

Böylece Küba'nın 67 yıllık sosyalizm serüveni "şimdilik" sona eriyor.

Küba kapitalizme “Ya sosyalizm, ya ölüm” sloganıyla döndü (22 Haziran 2026)

Küba Komünist Partisi Merkez Komitesi Birinci Sekreteri ve Cumhurbaşkanı Miguel Mario Díaz-Canel Bermudez, 17 Haziran 2026'da, Küba Komünist Partisi Merkez Komitesi Olağanüstü Genel Kurul Toplantısı'nın kapanışında yaptığı konuşmasında, ABD hükumetinin yoğunlaşan ekonomik, ticari ve mali ablukasının Küba’yı her türlü döviz kaynağından mahrum bırakmayı hedeflediğini, Küba'ya karşı sessiz bir soykırım yürütüldüğünü belirttikten sonra, “insanların hayatı bu kadar zorlaştığında, Komünist Parti ve devrimci hükumetin öncelikli görevi krizi daha iyi açıklamak değil, onu aşmak için ne gerekiyorsa değiştirmek” olduğunu söylüyordu.

Krizi aşmak için “ne gerekiyorsa” yapmak! Ne gerekiyorsa! Peki, “kapitalizme dönmek” de dahil mi?

KÜBA’NIN İHTİYACI

Bermudez’e göre Küba’nın ihtiyaç duyduğu şey, “makroekonomik istikrarı, üretken açıklığı teşvik edecek ve destekleyecek teşvikleri, hukuki güvenliği, yatırım çekmeyi, teknolojinin yoğun kullanımını ve hedefli ve etkili sosyal korumayı birleştiren, kısa vadede uygulanabilir, kapsamlı ve çevik bir ekonomik gündemdir”.

Bir yandan “önerdiğimiz dönüşümler, sosyalizmin savunmasını ilerletmeyi, sosyal adaleti desteklemeyi ve genişletmeyi, ekonomik zenginlik yaratmayı ve bunu adil bir şekilde dağıtmayı amaçlamaktadır” derken, hemen ardından “zenginlik olmadan dağıtılacak bir şey olmaz; soyut bir sosyal adaletten bahsediyor olurduk” diyen Bermudez, karşımıza “başka” bir sosyalizm tanımıyla çıkıyor.

Bermudez'in sosyalizminde "Devrimin tasavvur ettiği sosyal adalet – genellikle ücretsiz refah programları ve projeleri aracılığıyla en dezavantajlı kesime yardım etme insancıl misyonuyla – halka hiçbir şeye mal olmaz, ancak devlete mal olur. Ve bunu gerçekleştirmek, derinleştirmek, sürdürmek ve korumak için devletin zenginliğe ihtiyacı vardır – ve bu zenginliği kendimiz üretmeliyiz. Zenginlik yoksa sosyal adalet de yoktur ve her şey bir masaldır – her şey bir masaldır! Ya bu koşullar altında üretim yaparız, zenginlik yaratırız ve sonra onu sosyal adalet ve eşitlik ilkesiyle – eşitlikçilikle değil – dağıtırız. İşte meydan okuma budur!".

BİR BAŞKA SOSYALİZM

1. "Zenginlik olmadan, dağıtılacak bir şey olmaz": Sosyalizm önce zenginlik yaratma, daha sonra yaratılan zenginliği adil bölüşme düzeni değildir. Sosyalizm, "kaynakların adil paylaşıldığı" bir düzendir.

2. "Devrimin tasavvur ettiği sosyal adalet, halka hiçbir şeye mal olmaz, ancak devlete mal olur": Halk ile devleti böyle birbirinden ayıran bir tümceyi bir sosyalist liderin ağzından duymak çok alışık olduğumuz bir şey değil, fakat "genel vergilerle" finanse edilen refah programlarının maliyetini halkın değil devletin yüklendiğini "burjuva" politikacılar bile çekinerek söyleyebilir.

3. "Zenginlik yoksa sosyal adalet de yoktur ve her şey bir masaldır": Belki Bermudez bizi "hayalcilikle" suçlayabilir, fakat biz "o masala" inandığımız için sosyalist olduk.

EMEK İLE SERMAYE ARASINDA EŞİTLİK

Bermudez daha sonra ekonomideki aktörleri "devlet işletmeleri, KOBİ'ler, kooperatifler, tarım üreticileri, yabancı ve Kübalı yatırımcılar, yerleşik ve yerleşik olmayanlar dahil olmak üzere tüm paydaşlar" olarak sıralıyor ve bu aktörler arasında "eşitlik ve entegrasyon gereklidir" diyor.

Bu cümleden de bizi “zenginlik olmadan sosyal adalet olabileceği masalına inanmakla” eleştiren Bemudez’in, Küba’nın “sosyalist inşasına” yabancı ve Kübalı yatırımcıların, yerleşik ve yerleşik olmayanlar dahil olmak üzere tüm paydaşların katkıda bulunacağına inandığını öğreniyoruz.

Bermudez. Fidel Castro ve yoldaşlarının devrimle ülkeden kovduğu yabancı ve Kübalı yatırımcıların, yerleşik ve yerleşik olmayanlar dahil olmak üzere tüm paydaşların Küba’ya yatırım yapmaları ve risk almaları için, “sözleşmeler, intifa hakları, kiralar, imtiyazlar, yüzey hakları ve lisansların, zamansal istikrar ve keyfi değişikliklere karşı korunmasının garanti edilmesini istiyor.

Daha sonra konuşmasını tam bir klasik burjuva politikacı ağzıyla sürdüren Bermudez, “verimsiz genel sübvansiyonların yerine, savunmasız kişilere doğrudan destek sağlanmalıdır” diyor.

Geçen gün sosyal medyada İlker Belek’in sorduğu “kime göre, neye göre verimsiz?” sorusu çok önemli. “Genel” sübvansiyonlar elbette burjuvazi için “verimsiz” sübvansiyonlardır. Sermaye bu kaynakların böyle halka dağıtılarak “verimsiz” kullanılması yerine, kendisine verilmesi gerektiğini savunur.

Bermudez, konuşmasını şaka yapar gibi sürdürüyor: “Bu süreci, bugün Vatan savunması, Devrim ve Sosyalizm mücadelesini paylaşan nesillerin ortak meydan okuması olarak ele alacağız”. Kapitalizmden sosyalizme geçiş süreci elbette böyle tanımlanabilir, fakat Küba’nın bugün içinde bulunduğu “sosyalizmden kapitalizme dönüş süreci” eğer Küba işçi sınıfına değilse, kime bir “meydan okumadır”?

ÇİN’E ÖZGÜ SOSYALİZM

Konuşmasında “Çin ve Vietnam gibi diğer ülkelerdeki sosyalist inşa deneyimleri üzerine bir çalışma yürütül[düğünü]” ifade eden Bermudez’in, bu ülkeleri hala “sosyalist” ülkeler olarak gördüğünü anlıyoruz.

Bermudez'e göre "merkezi planlama, ekonomiyi yönetmek için değil, işletmelerin ve çalışanların verimli bir şekilde mal üretmelerini ve kaliteli hizmet sunmalarını, ayrıca bu amaçlar doğrultusunda yönetimlerine yenilikler getirmelerini teşvik edecek uygun bir kurumsal ve düzenleyici ortam yaratmak için işlev görecektir".

Peki, ekonominin "merkezi planlamayla yönetilmediği" bir sosyalist düzen olabilir mi?

Marksist-Leninist yaklaşımda bütün büyük üretim araçları devlete aittir ve ekonomi merkezi bir planlama kurulu tarafından yönetilir. Kaynak tahsisi, üretim hedefleri ve fiyatlar merkezden belirlenir. Çin 1970'li yılların sonunda sosyalizmden kapitalizme döndüğünde, bugün "Piyasa Sosyalizmi" denilen bir model geliştirmiştir.

Çin'in liderlik ettiği "piyasa sosyalizminde", büyük üretim araçları toplumsal mülkiyette kalır, fakat kaynak tahsisini piyasa mekanizmaları (arz-talep, rekabet, fiyat sinyalleri) yönlendirir. İşte Bermudez şimdi merkezi planlamanın büyük ölçüde terk edilildiği "piyasacı sosyalizmi" savunuyor. Savunmakla da kalmıyor, "Ve bu planın, işçilerin katılımıyla, en temelden başlayarak oluşturulmasını kesinlikle sağlamalıyız" diyerek, Komünist Partisi'nin önüne Küba İşçi Sınıfı'nı bu suça ortak olmaya ikna etme görevini koyuyor.

Bermudez merkezsizleştirmeyi (desantralizasyon), merkezi hükumetin görev ve yetkilerini yerel belediyelere devrederek gerçekleştirmeyi planlıyor. Devlet işletmeleri ise, "işletme işlevini, bakanlıkların düzenleyici işlevinden" ayıracak olan Ulusal İşletme Varlıkları Enstitüsü'ne bırakılıyor. Bermudez böylece bakanlıkların yapacağı "düzenlemelerin engel teşkil etmesi önlenebilir" diyor.

Biz Türkiye'de bu söylemi, sağlık ve sosyal güvenlik sistemlerinin özelleştirilmesi sürecinden tanıyoruz. Hani önce Anavatan Partisi, sonra diğer bütün burjuva partiler ve son olarak AKP tarafından savunulan "hizmetin sunumu ile finansmanının birbirinden ayrılması" edebiyatı. Bermudez dersini iyi çalışmış, aynı ağızla konuşuyor: "Özerklik, kontrol eksikliği anlamına gelmez; hesap verebilirlik çerçevesini ima eder. Zamanında karar alabilmek, daha iyi ortaklıklar kurabilmek,

daha etkili yatırım yapabilmek, daha iyi ücretler ödeyebilmek ve sonuçlardan hem halka hem de devlete karşı sorumlu olabilmek anlamına gelir".

Bermudez hızını alamıyor: "Devlet işletmelerini güçlendirmemiz gerekiyor, onları felç eden idari mekanizmalarla değiştirmememiz gerekiyor. Bu amaçla, devlet ve işletme fonksiyonları arasındaki ayrımı tamamlamalı, performansı ekonomik ve finansal araçlarla değerlendirmeli ve maddi, mali ve insan kaynaklarını yönetme konusunda gerçek özerklik tanımalı; ardından da denetim, şeffaflık ve hesap verebilirlik sağlamalıyız".

BOŞ TABAKLA EGEMENLİK OLMAZ

Bermudez, konuşmasının ortasında "Boş tabaklarla egemenlik olmaz" tümcesini kurarak, sadece Fidel Castro'nun, Che Guevara'nın değil, Küba'nın ulusal kahramanı Jose Marti'nin de kemiklerini sızlatıyor. Onlar "ya dolu tabak, ya ölüm" demediler, "ya vatan, ya ölüm" dediler. Fidel Castro, Kübalıların tabaklarının gerçekten boşaldığı, insanların beslenme yetersizliğinden yatağa düştüğü, ülkenin temel sağlık göstergelerinin bozulduğu Özel Dönem'de dahi ulusal egemenlikten asla taviz vermemişti.

Konuşmanın sonraki bölümlerinde "acı itiraflar" var: "Küba'daki atıl araziler ortadan kaldırılmalıdır!". Sosyalist Küba'da araziler nasıl atıl kaldı, kim atıl bıraktı? "Şu anda marabou otuyla (şeker kamışı tarlalarını işgal eden bir yabani ot) kaplı olan ve gıda üretimi için kullanılması gereken her bir arazi parçası için net bir çözüm bulunmalıdır: ya verimli bir şekilde kullanılmalı ya da bunu yapmaya istekli olanlara devredilmelidir". Peki, Komünist Partisi şeker kamışı tarlalarını yabani otlar istila ederken ne yapıyordu? Ver – kurtul, öyle mi alay komutanı?

Bermudez diyor ki: "Ulusal egemenliğimizden asla vazgeçmeden veya Devrimle geride bıraktığımız bağımlı ülkeye geri dönmeden, üretim yapmaya istekli ve yetenekli olanlara, yani üreticilere, kooperatiflere, mikro, küçük ve orta ölçekli işletmelere (KOBİ'ler) ve diğer birlik biçimlerine, kullanım hakkı olarak arazi tahsisini genişleteceğiz". Yani tarımı "sermayeye"

açacaksınız, mesela Monsanto gelip sizin tarım alanlarınıza çökecek, ama siz ulusal egemenliğinizi koruyup, Batista Kübasına dönmeyeceksiniz, öyle mi?

Bermudez diyor ki: "Toprağı işleyenlerin, onu verimli hale getirmek için ihtiyaç duydukları şeylere yatırım yapma haklarını tanıyacağız ve gerçek sonuçlar elde etmeye kararlı olanların tohum, gübre, parça ve ekipmanı doğrudan ithal etmelerine izin vereceğiz". Yani tarımsal üretimde merkezi planlama olmayacak, her üretici ne üreteceğine kendisi karar verecek ve bunun için gerekenleri yapacak. İsrail'den tohum getirecek mesela. Peki GDO? Daha "verimli" değil mi?

Burada Bermudez Kübalılara bir yem atma ihtiyacı duymuş: "Ancak bir ilke açık olmalıdır: Toprak halka ait olmaya devam edecektir ve eğer verim vermezse, ülkeye hizmet etmezse, sosyal işlevini yerine getirmezse, onu gerçekten verimli hale getirebilecek olanların eline geçmek zorunda kalacaktır". Nasıl olacak o iş? Yukarıda eğer "yüzey hakkını" garanti etmezseniz yatırımcı gelmez, garanti edeceğiz demediniz mi?

BİZ KÜBA'YI BÖYLE BİLMİYORDUK

Yine itiraflar: "Kübalı çiftçilerden daha az araçla ve maliyetlerinin altında fiyatlarla daha fazla gıda üretmelerini talep etmeye devam edemeyiz; ihracatçılara satış yapmak (turizmde olduğu gibi) veya döviz piyasasına girmek gibi dövize doğrudan erişim için etkili mekanizmalara sahip olmaları gerekir". Yorum yok!!!

"Toprağı bir yük değil, bir fırsat haline getirmeliyiz. Ekenlerin emeklerinin karşılığını görmelerini sağlamalı, üretenlerin daha iyi bir yaşam sürmelerine olanak tanımalı ve kırsal alana yatırım yapanlara güvenlik, destek ve bir gelecek sunmalıyız". Bugüne kadar ne yapıyordunuz?

"Sorunları inkar etmeyeceğiz", demek şimdiye kadar ediyordunuz; "bürokrasiyi savunmayacağız", demek şimdiye kadar savunuyordunuz; "yetenekli insanlara kapıyı kapatmayacağız", demek şimdiye kadar kapatıyordunuz; "savunmasızları terk etmeyeceğiz", demek şimdiye kadar terk ediyordunuz!

DIŞ TİCARET “TEKNİK” DEĞİL SİYASİ BİR KONUDUR

“Dış ticaret, ihracat, lojistik ve değer zincirleri açısından, teknik ve mali gereklilikleri korurken zorunlu aracıları ortadan kaldırarak, devlete ait ve devlete ait olmayan işletmelerin -üretim amaçlı, ihracat odaklı veya ithal ikamesi niteliğinde olsunlar- doğrudan ithalat ve ihracatına izin vermeliyiz”. Oysa o “zorunlu” aracılar, bütün bu işlemler sırasında Kübalıların haklarını koruyorlar. İthalat ve ihracat asla salt “teknik ve mali” konular değildir, aksine “son derece siyasi” konulardır.

“Borç yeniden müzakeresi konusunda, öncelikle ulusal varlıkların borç karşılığında takas edilmesine odaklanan, ancak bu varlıkların mülkiyetinden kalıcı olarak vazgeçmeyi gerektirmeyen bir borç-varlık takası süreci yürütmeliyiz. Bu mekanizma sayesinde, varlıklar üzerindeki mülkiyet haklarımızı kaybetmeden finansman ve diğer faydaları güvence altına alabiliriz”. Biz buna Türkçe “ipotek” diyoruz. İstediğiniz kadar “süslü” tümceler kurun, özünü değiştiremezsiniz.

“Ayrıca "doğa karşılığı borç" veya "sosyal kalkınma karşılığı borç" takasları, Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine bağlı tahvil ihracı ve diğerleri gibi diğer mekanizmaları da araştırmalıyız”. Bunları çok araştırmaya gerek yok. Bunlar Dünya Bankası, IMF veya bazı finansör STK’ların “borç” mekanizmaları. Bu kurumların borç karşılığında neler talep edeceğini Bermudez dahi tahmin edebilir.

ÖZEL SEKTÖRÜ DENETLEYEN SOSYALİZM

“Özel sektöre yasaklanan faaliyetler listesini, net bir ilke doğrultusunda kapsamlı bir şekilde gözden geçireceğiz: mümkün olan her durumda yasakları sorumlu düzenlemelerle değiştirmek. Ülkenin bu faaliyetler için net kurallar ve uygun kontroller içeren yasal yollar oluşturması gerekiyor”. Bu ifadedeki “sorumlu” sözcüğüne odaklanmak lazım. Çok “süslü” bir sözcük, fakat gerçekten ne anlama geliyor? Yasaklar hangi “sorumlu” düzenlemelerle değiştirilecek?

“KOBİ'lerin ve diğer ekonomik aktörlerin kurumsal amacının kapsamını daha esnek hale getirecek ve birçok girişimcinin şu anda karşılaştığı bürokratik yükü önemli ölçüde hafifleteceğiz; dahası,

devlet ve devlet dışı yönetim modelleri arasında ekonomik ortaklıkların oluşturulmasını kolaylaştırmalıyız". Biz buna Türkçe "özelleştirme" diyoruz.

"Yabancı yatırımlar da gerekli büyümesini engelleyen bir dizi engelin içinde sıkışıp kalmıştır. Yabancı yatırımcılara sadece nereye yatırım yapacaklarını söylemekle kalmamalı, aynı zamanda kendi seçtikleri ekonomik sektöre yatırım yapma ve devlet aracıları olmadan doğrudan kendi işçilerini istihdam etme konusunda da inisiyatif almalarına izin vermeliyiz". Peki "ulusal egemenlik" ne olacak?

"Ulusal özel sektöre, KOBİ'ler de dahil olmak üzere, yabancı doğrudan yatırımları, mülkiyet, geri dönüş, yeniden yatırım ve ihtilaf çözümü konularında net kurallar belirleyerek yetkilendirmeliyiz". Kolay gelsin.

MIAMI'YE SELAMLAR

"Küba'da yaşayan Kübalılar adına, farklı yöntemlerle ve tüm paydaşları kapsayan yatırım modellerini kolaylaştırmalıyız. Yurtdışında yaşayan ve anavatanlarında yatırım yapmak, bağışta bulunmak, teknoloji ithal etmek, pazar açmak veya proje başlatmak isteyen Kübalılara ise, kendi halklarına yardım etmek veya doğdukları toprakların gelişimine katkıda bulunmak istedikleri için şüpheyle karşılanmadan, açık, istikrarlı ve saygılı bir çerçeve sunacağız. Küba ile bir gelecek inşa etmek isteyen herkese, hiçbir şeyi dayatmaya çalışmadan, yürekten söylüyoruz: Burası sizin eviniz ve kapımız size açık, çünkü şu anda bu anavatan tek bir iyi Kübalıyı bile kaybetmeyi göze alamaz".

Burada tek bir soru: kim bu "yurtdışında yaşayan ve anavatanlarına yatırım yapmak isteyen" Kübalılar? Sakın Fidel ve Che'nin Küba'dan kovdukları olmasın?

İKTİDARIN BAŞI MI, MUHALEFETİN LİDERİ Mİ?

Bermudez, "Gerçek sosyal adalet, sonunda kıtlığa, uzun kuyruklara, düşük ücretlere ve yasadışı bir pazara yol açan yapay fiyatlar üzerine kurulamaz. Sosyal adalet gerçek temeller üzerine kuruludur: satın alma gücüne sahip gelirler, en çok ihtiyaç duyanlara doğrudan koruma ve daha fazla üretim yapabilen bir ulusal ekonomi" diyor. Sanki yıllardır Küba'nın yönetiminden birinci derecede sorumlu biri değil, Küba'nın muhalefet lideri konuşuyor.

"Emeklilere, kronik hastalığı olan çocukları olan ailelere ve savunmasız nüfus gruplarına temel gıda sepeti garanti edilecek". Bugüne kadar etmiyor muydunuz? "En yoksul mahallelerde sosyal dönüşümü teşvik etmek için hedefli programlar geliştirilecek". Bugüne kadar geliştirmiyor muydunuz?

Demek ki, etmiyor, geliştirmiyorlarmış? Peki çözüm? Özel sektöre, aşevleri, hijyen ve aile desteği olmayan çocuklar için barınaklar gibi öncelikli yerel sorunların çözümüne daha fazla rol ve teşvik sağlanmalı". Gerçekten mi? Devletin yap(a)madığını teşvik verilirse özel sektör mü yapacak?

KAPİTALİZME DÖNÜNCE YAŞAM KOLAYLAŞACAK MI?

Bermudez Küba kapitalizme geçtiğinde Kübalıların yaşamlarının kolaylaşacağını söylüyor: Mesela emeklilere emekli maaşı ödemeleri evlerine yakın yerlerde ulaştırılacak, böylece saatlerce güneş altında kuyrukta beklemek zorunda kalmamaları sağlanacakmış. Aşevleri, huzurevleri, yaşlı merkezleri ve çocuk merkezlerine sponsor olunacakmış. Gerçekten ihtiyacı olanlar için (ne demekse?) dayanışma kotaları ve maliyete dayalı fiyatlandırma oluşturulacakmış.

Bermudez, sosyalist bir hükumetin yapması gerektiği gibi "Yıllarca ücret kontrolleri, fiyat düzenlemeleri ve ülkenin ekonomik yaşamının büyük bir bölümünü sübvanse eden bir hükumet sistemi altında faaliyet gösterdik" diyor. "Bu formülün mantığı, bağlamı, sonuçları ve zamanı vardı; ancak bugün karşı karşıya olduğumuz karmaşık gerçekliğe artık hitap etmiyor. Ailelerin karşılaştığı

fiyatlar, çalışanların ve emeklilerin gelirlerinden çok fazla kopuk hale geldi ve bu uçurum yokmuş gibi davranmaya devam edemeyiz".

Gündelik dile tercüme edersek Bermudez, sosyalizmin "artık eskidiğini" ve "günümüzün gereksinimlerini yanıtla(ya)madığını" söylüyor. Burada açıkça söylemediği, fakat önerdiği mekanizma "piyasadır". Bermudez'e göre ücretleri, fiyatları "piyasa" belirlemeli ve devlet artık ekonomiye müdahale etmekten vazgeçmelidir.

"Ayrıca ilaçlara güvenli erişim için yeni yollar açacağız". Hani ABD'den insanlar ABD'de satın alamadıkları yaşamsal ilaçlarını almak için Küba'ya geliyorlardı? Moore'un belgeselinde izlediklerimiz mizansen miydi?

SOSYALİZM BAŞARISIZ MI OLDU?

"Mali, vergi, para ve finansal yeniden yapılandırma politikalarına ilişkin olarak, mali açığı azaltmanın temel amacının, vergi gelirlerinin temelini oluşturan üretimi artırmak ve gereksiz bütçe harcamalarını kısmak olduğunu düşünüyoruz. Bu nedenle, beklenen sonuçları vermeyen bir politikayı da düzelteceğiz". Keşke o "beklenen sonuçları vermeyen bir politika"nın ne olduğunu da söyleseydi.

"Uygulamada, fiyat tavanları enflasyonu dizginlemekte başarısız oldu. Çoğu zaman ürün kıtlığına, karaborsaya kaymaya, daha yüksek fiyatlara, daha düşük vergi gelirlerine ve değişen ekonomik gerçekler karşısında her zaman geç kalan veya katı kalan idari kararlar ile gerçek fiyatlar arasında imkansız bir yarışa yol açarak, ekonomik faaliyetlerini yasal ve şeffaf bir şekilde yürütmek isteyen herkesi sınırladı. Bu nedenle, Başbakanın açıkladığı gibi, genel fiyat tavanlarını uygulamaya devam etmeyeceğiz. Üretim zincirlerinin maliyetlerini artıran ve nihayetinde nihai fiyata yansıyan vergi sistemindeki çarpıklıkları düzeltmeliyiz".

Tabii bu noktada sosyalist bir ekonomide "enflasyon" nasıl oluyor meselesi tartışılmalı, fakat zaten oldukça uzun olan yazımızın sınırlarını daha fazla zorlamak istemiyoruz.

Bermudez, “Vergi kademelenmesini önlemek için, elektronik faturalama ile desteklenen, kademeli olarak geçerli bir katma değer vergisine (KDV) doğru ilerleyeceğiz”diyor, fakat bunun vergi yükünü emekçi Kübalıların sırtına yüklemek anlamına geldiğini iyi bildiği için şöyle devam ediyor: “Ancak bu kararlar, daha doğrudan ve etkili sosyal koruma ile birlikte, ürünleri sübvanse etmekten insanları sübvanse etmeye geçiş ve ücretlerin ve emekli maaşlarının satın alma gücünü yeniden tesis etme çabalarıyla birlikte uygulanabilir. Bu, kimseyi piyasada kendi başına bırakmak meselesi değil; daha iyi koruma sağlamak, üretimi artırmak, akıllıca düzenlemek ve gerçekçi bir şekilde yönetmek meselesidir”.

Ben Genel Kurul’da olsam, bu cümlelerden sonra: “anlat, anlat, heyecanlı oluyor” derdim.

DEVLETİN ROLÜ

Bir Komünist Parti lideri bu kadar CEO ağzı ile konuşabilir: “ ürünleri sübvanse etmekten insanları sübvanse etmeye geçiş” demek, ne demek? Bir de insanları piyasa canavarı karşısında tek başına bırakmayacağız, daha iyi koruyacağız diyor. Biz Türkiye’de hükumetin sübvanse ettiği insanları nasıl koruduğunu çok iyi biliriz.

“Ekonomiyi destekleyen, çeşitli ekonomik aktörlerin ihtiyaçlarını karşılayan, kuyrukları azaltan, ödemeleri kolaylaştıran, işlemlerde şeffaflığı sağlayan ve tasarruf, kredi ve yatırımı kalkınma için somut araçlara dönüştüren bir finansal sisteme ihtiyacımız var”. Yine sanki Küba Cumhurbaşkanı değil, muhalefet liderini dinliyor gibiyiz.

“Ülkenin bankacılık ve finans sistemini kapsamlı bir şekilde modernize etmeliyiz. Bunu yapmak için Küba'nın daha çevik, daha dijital, halka daha yakın ve üretim yapan, ihracat yapan, ithalat yapan, yatırım yapan veya iş kuranlar için daha faydalı bankalara ihtiyacı var”. Yorum yok!

“Sıkı düzenlemeler altında, özel ve yabancı finans kuruluşları için fırsatlar yaratacağız; devlet, kooperatif ve özel aktörlerin katılabileceği yeni kredi mekanizmaları, üretken finansman, finans piyasalarının geliştirilmesi ve ödeme hizmetleri oluşturacağız”. Yorum yok!

“İthalat, ihracat veya küresel hizmet sağlayan kuruluşlar için denizaşırı hesaplara, şirketler arası yabancı para ödemelerine ve denetlenebilir uluslararası işlemlere izin vereceğiz”. Yorum yok!

Bermudez bu noktada, yani ülkenin uluslararası finans kuruluşlarına koşulsuz teslim edileceğini ilan ettikten sonra, yine kendisini Kübalılara güvence sunmaya mecbur hissetmiş olmalı: “Bu, devletin rolünü zayıflatmakla ilgili değil, aksine ülkenin üretimi finanse etme, mal ve hizmet üretenleri destekleme, para akışını düzenleme ve halkımıza daha iyi hizmet sunma kapasitesini genişletmek ve modernize etmekle ilgilidir”. Kesin öyledir!

KOMÜNİSTLERİN DÖNÜŞÜ SABOTE ETMESİNE İZİN VERMEYECEĞİZ

Acaba Bermudez şu cümleleri Küba Ulusal Meclisi’nde değil de, Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde kursaydı, milletvekillerinin tepkisi ne olurdu? “Turizm ve gayrimenkul sektörüyle ilgili olarak, tüm ekonomik aktörlerin katılımıyla yeni iş modelleri hayata geçirilmelidir. Şu unsurları içeren verimli ve düzenlenmiş bir gayrimenkul piyasası geliştirmeliyiz: atıl durumdaki devlet mülklerinin kiralanması; binaların, ticari alanların, depoların, ofislerin, turistik tesislerin, atölyelerin ve sanayi alanlarının kiralanması; imtiyazlar; gayrimenkul kullanım hakları; ve devlet, özel, kooperatif veya karma mülkiyet kuruluşlarına açık şeffaf ihale süreçleri”. Bir de zincir otel sahiplerinden birini Turizm Bakanı yapın, tam olsun!

Bermudes, “Ekonominin kısmen dolarizasyonu, enflasyon ve yerel para birimiyle fiyatlandırılan birçok ürünün eksikliği konusunda haklı olarak endişeler olduğunu biliyorum. Bu sorunu görmezden gelmeyeceğiz” diyor. “Yabancı para biriminde yetkilendirdiğimiz iş modelleri, yerel para birimindeki ürünlerin sürdürülebilirliğini sağlayacak şekilde, döviz gelirlerinde doğrudan ve doğrulanabilir bir artışa katkıda bulunmalıdır” diyor fakat bunun “nasıl” olacağını söylemiyor.

Konuşmasının sonuna doğru “Ülkemizi tanıyoruz, engellerin nerede olduğunu, yolsuzluğun nerede gizlendiğini, aşırı bürokrasinin nerede olduğunu ve utanma ve haysiyet duygusunun nerede eksik olduğunu biliyoruz” diyen Bermudez’e, kimsenin “madem biliyorsun neden üzerine gitmiyorsun” diye sormadığı bir Genel Kurul var. Bermudez böyle bir Genel Kurul’a hitap etmenin verdiği cesaretle şu cümleleri kurabiliyor: (Değişimi) “sabote etmek isteyenlerden korumak için bazı konularda ihtiyatlı davranmak zorunda kalacağız. Marti bize bazı şeylerin başarılması için gizli kalması gerektiğini zaten öğretti”.

Konuşma, aralarında "Ya sosyalizm, ya ölüm" sloganının da bulunduğu sloganlarla sona erdi.

Küba'nın "reform" paketi NEP mi, kapitalizme dönüş mü? (23 Haziran 2026)

Daha önceki yazılarımızda da belirttiğimiz gibi Küba'da kapitalizme dönüş uzun süre önce başladı ve sonucu "sınıf mücadelesi" belirledi. Geçtiğimiz hafta Küba Ulusal Meclisi'nin "oy birliği" ile kabul ettiği reform paketi bu sürecin son noktasıdır. Küba'nın kapitalizme dönüşü SSCB tipi bir dönüş değil, Çin tipi bir dönüştür. Küba, Çin ve Vietnam gibi Komünist Partisi liderliğinde kapitalizme dönmüştür.

Kimileri, bugüne kadar yaptıkları gibi, Küba'daki "reformları", Rusya'da 1921 – 1928 yılları arasında deneyimlenen Yeni Ekonomik Politika (NEP) programına benzeterek, "hafife almaktadır". Oysa aşağıda açıklayacağımız gibi, Küba'nın "reform" paketi ile NEP arasında kimi benzerlikler olsa da, çok önemli ve rejimin "niteliği" bakımından "belirleyici" farklılıklar vardır.

NEP İLE KÜBA REFORM PAKETİ ARASINDAKİ BENZERLİKLER

NEP ile Küba'nın "reform" paketinin en büyük benzerliği, her ikisinin de derin bir ekonomik krize "yanıt" olarak ortaya çıkmasıdır. Her ikisinin de iddiası, "sosyalizmi kurtarmak için, piyasaya kısmi ve geçici açılım" yapılmasıdır.

Ancak Rusya'da NEP özel sektöre, yalnızca "küçük ve orta ölçekli" sanayi işletmelerinde, "perakende" ticarette ve tarımda "aile" çiftçiliğinde izin verirken, Küba 100 işçiden fazla işçi çalıştıran "büyük ölçekli" işletmelerde özel sektöre izin verdi. Bu "niteliksel" bir farklılık oluşturuyor.

Dahası Küba bir girişimcinin "birden fazla" işletmeye sahip olmasına izin vererek, özel sektörde istihdamı kolaylaştırarak, devlet sektörü karşısında oldukça güçlü konumlar kazanabilecek "özel aktörlere" yol açıyor. NEP böyle bir "rekabete" asla izin vermiyordu.

NEP ile Kübanın "reform" paketi arasındaki diğer önemli benzerlik, her ikisinini de "yabancı imtiyazlara" izin vermesi ve bazı devlet şirketlerinde hisse satışını teşvik etmesi. Şüphesiz bunlar her halükarda sosyalist bir rejim için büyük tavizler ve önemli geri adımlar. Fakat NEP'te bu tavizler oldukça "sınırlı" sektörlerde verilirken, Küba "reform" paketinde birçok sektörde tavizler söz konusu.

NEP İLE KÜBA REFORM PAKETİ ARASINDAKİ FARKLAR

İki program arasındaki en önemli fark, NEP'te bankalar üzerindeki "devlet tekelinin" korunmasıdır. NEP ne özel, ne de yabancı bankalara asla izin vermemiştir. Yine NEP ağır sanayi ve dış ticaret gibi stratejik sektörlerde de asla özel sektöre izin vermemiş, bunları devlet kontrolünde tutmuştur.

Küba'nın "reform" paketi ise sadece özel bankalara izin vermekle kalmıyor, finans sektörünü döviz bürolarına kadar tamamen özel sermayeye açıyor. Yine Küba'nın "reform" paketi, sermaye hareketlerini kolaylaştırıyor.

Daha önce de belirttiğimiz gibi NEP oldukça "sınırlıydı". Küba'nın "reform" paketi ise özel emlak şirketlerinden turizme kadar birçok sektöre yayılırken, devlet işletmelerinin özelleştirilmesine, özel sektörün devlet işletmelerine ortak olmasına kadar çok kapsamlı bir program sunuyor.

NEP dış ticareti kıskançlıkla devlet tekeline alırken, Küba "reform" paketi özel şirketlerin devletten bağımsız ithalat – ihracat yapmalarına izin veriyor.

Yine NEP “enerji” alanında özel sektöre izin vermiyordu. Oysa Küba’nın “reform” paketi, büyük özel şirketlere, yalnızca yerli sermayeye değil, yabancı sermayeye de enerji alanında yatırım ve işletme izni sağlıyor.

NEP yabancı yatırımcılara “devletle ortak olma” şartıyla yatırım izni verirken, Küba “reform” paketi yabancı yatırımcılara devletle ortak olma şartını kaldırıp, Küba’da “bağımsız” iş yapabilme olanağı tanıyor. Yani artık yabancı sermaye Küba’da serbestçe doğrudan yatırım, devlet şirketlerinde hisse alımı, kamu işletmelerinin özelleştirilme yoluyla satın alınması, ithalat – ihracat vb yapabilecek.

Rusya'da devrimden sonra 1917 - 1921 arasında ülkeyi terk edenler Sovyet hükumeti tarafından "sınıf düşmanı" ilan edildi ve 1921 yılında 1,5 milyon Çarlık Rusyası vatandaşı vatandaşlıktan çıkartıldı. NEP asla devrim sonrasında Rusya’dan kaçan veya kovulan Rus sermayesinin ülkeye dönüşüne izin vermezken, Küba “reform” paketi diaspora sermayesini Küba’ya dönmeye ve yatırım yapmaya teşvik ediyor.

NEP sermayeye tavizler verirken devlet aygıtında bir “küçülmeye” gitmezken, Küba’nın “reform” paketi, bakanlık sayısında azalmaya gitme dahil devlet aygıtında ciddi bir küçülme vaat ediyor.

PİYASACI SOSYALİZM SOSYALİZM MİDİR?

Muhtemelen insanların Çin, Vietnam ve Küba konusunda kafalarını en çok karıştıran, bu ülkelerde kapitalist ülkelerdekinden farksız “piyasacı” düzenler kurulmasına rağmen, iktidarda Komünist Partiler bulunmasıdır. Kapitalist ülkelerde “çoğulcu” bir yapı olmasının, kapitalist düzenin bir özelliği olduğuna inananlar, tek parti yönetimi ile kapitalizmi bağdaştıramamaktadır.

Küba “reform” paketi, Cumhurbaşkanı Bermudez’in de açıkça ifade ettiği gibi Çin ve Vietnam’dan ilham alıyor. Çin ve Vietnam modelinin özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

- Siyasi sistemde değişim olmuyor ve siyasette Komünist Parti tekeli sürüyor

- Ekonomi büyük ölçüde "özel mülkiyet", "yabancı yatırım" ve "rekabete" dayalı "piyasa kurallarına" göre işliyor. Burada yine büyük "devlet işletmeleri" bulunması yanıltıcı olabiliyor, çünkü bu işletmeler özelleştirilmiş olmasalar da "piyasalaştırılmışlardır" yani etkinliklerini piyasa kurallarıyla yürütmektedirler.

- Stratejik sektörler devlet tekelinde kalıyor (ancak Küba bu konuda Çin ve Vietnam'dan farklı olarak bu sektörleri de kısmen özel sektöre açıyor).

Kısaca piyasa sosyalizminin "sosyalizm" olduğunu söyleyebilmek mümkün değil, fakat piyasacı sosyalizme kolayca "kapitalizm" diyebilseydik, zaten tartışacak konu kalmazdı.

PİYASACI SOSYALİZM KAPİTALİZM MİDİR?

Kapitalizm, büyük üretim araçlarının (fabrikalar, topraklar, makineler, sermaye vb) sermayenin elinde bulunduğu ve üretimin amacının kâr olduğu bir düzendir. Amaç kârı azamileştirme ve sermaye birikimidir. Devletin rolü "piyasaların" işlemesini garantiye almaktır.

Piyasacı sosyalizmde ise büyük üretim araçları sosyalizmde olduğu gibi kamusal mülkiyet altındadır fakat kapitalizmde olduğu gibi piyasa kurallarına göre işlerler. Kaynak dağılımı, üretim kararları sosyalizmdeki gibi "merkezi" olarak (planlama) değil, piyasa faktörleriyle (fiyatlar, rekabet vb) belirlenir.

Yine piyasacı sosyalizmi, "devlet kapitalizmi" olarak tarif edenler de vardır. Anımsanacağı gibi Tansu Çiller başbakanlığı sırasında Türkiye'de devletin ekonomideki ağırlığına vurgu yaparak, Türkiye için "son sosyalist ülke" demişti. Bu durum yalnız Tansu Çiller'in değil, birçoklarının kafasını karıştırmaktadır. Oysa esas olan bu kurumların hangi sınıfın çıkarlarına hizmet ettiğidir.

KOMÜNİST PARTİLER REFORMLARI NASIL KARŞILADI

Çin Komünist Partisi ve Vietnam Komünist Partisi, Küba reformlarını "doğal ve gecikmiş bir adaptasyon" olarak değerlendirdiler. Bu partilere göre Küba'nın katı merkeziyetçi, planlı ekonomi modelinin esnetilerek özel sektöre alan açılması "üretici güçlerin gelişimi için bir zorunluluk".

Avrupa ve Latin Amerika'daki bazı komünist partiler ise reformlara daha temkinli ve kaygılı yaklaşıyor. Reformların özel bankalara izin vermesi, yabancı yatırımların önünü açması ve "girişimcilerin" birden fazla şirket kurmalarına (üst sınır belirtilmiyor) olanak tanıması, bu çevrelerde "kapitalist restorasyon" kuşkusu doğuruyor.

Bazı komünist partiler, Küba Komünist Partisi liderliğine "güvendiklerini" ifade ediyorlar ve "ne yaptıklarını bildiklerini" söylüyorlar. Onlara göre reformlar, "kuşatma altındaki kalenin hayatta kalabilmek için son hamlesi".

Diğer yandan Küba Komünist Partisi içinde de herkesin reformlar konusunda Bermudez'in düşüncelerini paylaştığını söylemek mümkün değil. Raul Castro'nun başlattığı ve Bermudez'in sürdürdüğü "lineamientos" (ekonomik ve sosyal politika kılavuzu) hareketine muhalefet edenler, reformların kapitalist restorasyona zemin hazırlayacağından endişe ediyorlar.

NE OLACAK?

Daha önce de belirttiğimiz gibi sonucu yine Küba'daki "sınıf mücadelesi" belirleyecek. Konu henüz çok taze olduğundan ve muhtemelen birçok yazar "aceleci" davranmak istemediğinden "ne olacağına" ilişkin çok öngörü yok.

Sosyalistlerin sık kullandığı bir tartışma platformu olan reddit.com üzerindeki yorumlara bakıldığında, birçok insanın kafasının karışık olduğu gözleniyor. Bir yorumcu "Neler olduğundan emin değilim çünkü haberler çok yeni fakat bu Küba'da sosyalizmin bittiği anlamına gelebilir mi?" diye sorarken, bir başkası "Yapmak zorunda olduklarını yapıyorlar, ABD ablukası onları açlığa sürüklemeseydi, yapma gereksinimi duymazlardı" diyor.

Oysa Bermudez konuşmasında, bu reformları ABD'nin zorlamasıyla yapmıyoruz, bunlar yapılması gereken reformlardı, ABD ablukası sıkılaşmasaydı da yapacaktık demişti.

Bazı yorumcular reformların Küba'nın "hayatta kalmasına" yardımcı olacağını savunurken, diğerleri "kübalı emekçilerin yaşam koşullarını daha da kötüleştireceğini" düşünüyor. Bazı yorumcular Küba reformlarını NEP'e, diğerleri perestroikaya benzetiyorlar. "Kurtuluş umudu" diyen de var, "çöküş" diyen de.

Görüldüğü gibi tartışmalar reformların "kuramsal" içeriğinden çok, "pratik" gerekliliği üzerine yoğunlaşıyor. Örneğin bir yorumcu "Küba için başka seçenek göremiyorum, açlıktan öldüklerinde zaten ortada sosyalizm kalmayacaktı, şimdi en azından bir şansları var" diyor.

Son olarak Küba'nın ne yaparsa yapsın ABD'nin ablukasını gevşetmeyeceğini, Trump'ın Küba'ya Çin ve Vietnam'da olduğu gibi Komünist Parti liderliğinde kapitalizme geçmesine izin vermeyeceğini düşünenler var.

People's World'ün genel yayın yönetmeni C. J. Atkins, "Devlet kapitalizmi, sosyalist piyasa ekonomisi, Yeni Ekonomik Politika - Küba Devrimi'nin destekçileri veya eleştirmenleri hangi terimi kullanmak isterse istesin, bu ülkede önerilen acil reformların sosyalist sisteminde büyük değişiklikler getireceği açıktır" diyor.

Atkins, Bermudez'in konuşmasını, Deng Xiaoping'in 1984 yılında Çin'in piyasacı reformları sırasında yaptığı konuşmaya benzetiyor. Atkins'e göre "Bu, tarihi bir dönüşümün başlangıcı olabilecek bir adım; ancak bu önlemlerin nasıl uygulanacağı, uygulanıp uygulanmayacağı ve nihayetinde kimin fayda sağlayacağı hala açık bir soru işareti".

Havana Üniversitesi'nden ekonomist Liu Mok, Juventud Tecnica'da yayınlanan "Küba için başka alternatif var mı?" başlıklı makalesinde, krizden çıkışın tek yolunun özel sermaye birikiminin kapsamını genişletmek veya devlet işletmelerini yatırımcılara açık anonim şirketlere dönüştürmek olmadığını söylüyordu.

Mok, "devlet işletmelerini karar alma gücünün nihayetinde en çok sermayeye sahip olana bağlı anonim şirketlere dönüştürmek yerine, işçiler tarafından demokratik olarak yönetilen işletmelere doğru ilerleyebiliriz" diyordu.

Önümüzdeki günlerde bu konuda daha çok yazı yayınlanacağından eminiz. Umalım ki bu tartışmanın amacı “suçlu aramanın” ötesine geçsin, gerçek bir özeleştiriye evrilsin ve sosyalizmin geleceğine ışık tutsun, yol göstersin.

Latin Amerika "kırmızı pazartesileriyle" ünlüdür.

Kırmızı Pazartesi, Latin Amerikalı yazar Gabriel García Márquez tarafından yazılmış, bir romandır. Romanda tüm kasaba halkı, Santiago Nasar adındaki bir gencin öldürüleceğini, daha doğrusu bir namus cinayetine kurban gideceğini önceden bilir, fakat cinayetin işlenmesini engelleyecek hiçbir şey yapılmaz.

Küba'da da 19 Haziran 2026 günü böyle bir cinayet işlendi ve sosyalizm bir cinayete kurban gitti. Küba sosyalizminin de, Santiago Nasar gibi öldürüleceğini hepimiz biliyorduk ve romandaki kasabalılar gibi hiçbirimiz bir şey yapmadık.

978-625-00-5613-4

Kapak tasarımı: Nilde Şafak